

Szövegek Debrődről (Szlovákia)

Sokat dolgozott már Julcsa néni. — *Én?* — *Mindég mentem, mind a hámosló.*

Mit szeretett dolgozni? — *Én?* — *A hátámon meszet hortám. — A hátámon füvet hortám. — Fát hortám. — Já, mők sè tudom számolnyi, amit én csinátam.*

Sèmmi munká nem esett nehezére ugye? — *Á,* — *csak mikor idèkerültem, nem is tutták, hoty hová vesztem. — Mā mentem ki a Kőfölibe.*

Hozott egy hát füvet, — nem? Fát? — *Éd nap elméntem kéccer-háromszor.*

Többen vótak testvérek? — *Mink?* — *Öten vótúnk.*

Gyermeke hány vót? — *Nekém?* — *Csák tizènhárom.*

Hányan maradtak életben? — *Héten.* — *A többi mèkhált. — Az elmút mind.*

Kicsi korukban? — *Égy vót két esztendős.*

Hol vannak a gyermekei? — *Négy vān Amèrikābā. — Bèrci, Fèri mæg Anna — három vān it.*

Családosak? — *Mit tudom én!* — *Vānnak ott ānnyian, hogy mæg látni is sok. Margitnak vān négy fija. Mind a négy házās. Ilonnak vān két jānyā. — Az mæg orvos mind a kettő. — Vāgy igèn gazdagok, vāgy igèn szègényèk.*

Font-e Julcsa néni? — *Mék szőttem is. — Szātvan szőttem.*

Hogy csinálták azt? — *Hāt úty hogy elméntúnk Tornārā, vettőnk kendőrt. — Éty hātval hoztúnk házā, — oszt megőcseltük, oszt akkor a guzsājrá köttük, oszt fontúnk.*

Sokan jöttek össze esténként? — *Öten—hātān éty hāszo.*

Mit csináltak közben? — *Az āsszonyok szerettek diskurāl̄ni. Elégýött ot mindèn. — Mæg úgy is vót, hogy mikor én oj kisjāny vótām, hāt vót āz ā roz beállitva tuskóbā, oszt forgács mellet fontónk.*

Nem vót ilyen világosság, mint most? — *Hā,* — *vót!* — *Pislogott!* — *Mèggyújtották āszt āz āgās, āgās kánócot.*

Hol volt a fonóka? — *Mindènütt vótúnk, — hāzró hāzrá, — mind a jānyok.*

Valamikor forgácsal világitottak, ugye? — *Hāt āszt mondom! Az bizon! — Forgács vót ābbā ā, — mæg vót hāsítva égy bot, osztān ābbā ráktuk be ā forgácsokot, — oszt āz égètt, — ām mellet köllöt fonnī. — Mæg lāmpā nem vót.*

Akkor még más volt a helyzet, mint most? — *Úgy ām!* — *Eszèmbè sè vónā, hotyhā eszèmbè nem hoznāk, hoty hogy vót, mi vót.*

Ugye kényelmesebb ma az élet, mint volt? — *Mās āz élet. — Hozik ā kényèret készen. — Hozik ā lisztet, hozik ā zsírt, mindènt hoznāk ā bódbā (!) — csak pèz légyèk. — Elmènnèk vele ā bódbā, hāt ot hāgyik. — Mé kijābā āz ā rádijó?*

Nem szereti? — *Nem!* *Mindég ugāt. Nem értem, hogy mit.*

Tessék akkor közelebb űlni. — *Hijābā, hā ā filem odātèszèm, ākkor sè értem, mit mond. — Māj én āszontām, hogy āz is huncút vót, āki legelsőben ā hāzābā vittè.*

Hogy vót régebben? — *Hogy?* — *Hol is vágyok? Még hoty hínák?* — *Gyere csák, mäg erety csák!* (Célzás a parancsolgatásra és arra, hogy nevén sem szólították az embert.)

A macska meg a halottjárás

Égött a világ nálunk. — Lämpä lë vót húzvá. Oszt éccër gyüt Fëri házá, — az én fijám. — Mondom neki:

Ugyán hol vótál, te. Mondom mǎ éfel is vǎn.

Hät Benyickijékné kǎrtyǎszták. Ász mongyá: Én mǎ hittám öket, osz nem gyünnek.

No, erigy mǎ, osz feküd lë.

Mikor föltëszí a lábát a székre, hogy a bakkáncsát húzi lë, — ászondi, hogy: Mámá!

Mondom: Minek?

Ász mongyá, hogy: Éggy ászony, aki Benyicki Jáncsiné vót, — ojan ruhábá temették el, mäg oj keszkenő vót a fején, mikor mëkhált, — hát montám neki (azaz megerősítette, hogy ilyen meg olyan ruhában temették el), — mozs gyüd be já kápun, ászondi, — begyütt az udvarbá. — Éccër ászondi, hogy: Já, já, mámá, mǎ mëkfogott! — Begyütt a házbá, osz nem láttuk écs csë, csák ő.

Mondom: Takárd a lǎmpät ki!

Mikor mëkkáptá így a ruhát a kezébe në, visszájärá, osz így rǎ nézëtt, ászongyá, az orrá májd az ő orrá mellet vót.

Akkor osz, mikor mǎ léeresztëttë a lábát; — në fjë, mondom, it vágyunk në, nem, — nem álugyunk écs csë. — Akkor osztǎn léereszti a lábát, — no — akkor ötölle elät félre. — Osz én hátöró mondom neki:

Mári, hǎlgás csák, mi já kívǎnságod, én mindënt fogok nekëd cselekëgynyi, csák mond mäg. — Nem szót. — Sokájig diskurált, ázutǎn osz csák nézëtt rǎnk. De nem szót. — Akkor osztǎn utó ász montám:

Áz isten tégëd verjem mäg, há jó lélek vónǎ, hát, — mondom, mëkszólálnǎ, de mondom rosz lélek váty, takároty ki!

Ász mondi (ti. Fëri): Já, já, mámá, de jó, hogy bennem hányát nem esëtt.

Mink mint félvótunk. — Ányyá mëk fekütt az ágyon, a feje a szélen vót.

Ászongyá Fëri:

Mos mënyön (Imegyen) ki az ájtón! — Hät nem nyittá ki, hát hogy mënt? Osztǎn — ászongyá ányyá, hogy: Já, de jó, hogy a fejem mäg nem káptá itt a, mikor mënt ki. — Mint félvótunk.

Éccër Sányi gyün az ablákrá. — Mi jáz, ászongyá, Fëri?

Ügy, — mondom neki, csák mëgǎ —, mondom, erity házá, mondom; mëgy vissza, mëglätöd Benyicki Jáncsiné.

Akkor elkezdët morognyi: Mos hogy mënnyek házá?

Szalagy mindënuütt házá! — Így osztǎn szalát házá a Sányi, — Ágócs Sándor, — hát — a mácská elnyitta magát. Ászondi:

Fëri, ez a mácská a tìjetök?

Én nem tudom, ászongyá. — Nem Benyicki Jáncsiné? — Az ablak alatt. — Mink mäg oz be (ti. bent) nevettük. — Ázutǎn, — elmënt házá. Ot mäg az ányyá áhoty — keresët válámi gyërtyát, osz fejrbe ot állt —:

Ki vágy ászondi, nem Benyicki Jáncsiné vagy? Mingyá ágyonütlek. — Áz ányyát.

Réggel együtt, — beszéte, hogy othon májt kirimett (! halálra ijedt).

Hát, mondom, hotyhá it nem marádnának ezen a világon (ti. a halottak), — mondom, hogy gyűit vóna nálunk? — Há mēkhalok, én is elgyűvök, — én csak Pistāt fogom lesnyi a szabāba (!). (A vejének mondta ezt tréfálkozva.)

Aranyalma

Ámit nem kívānsz magādnak, tē sē tēdd embertársādnak. (Ez vót az eleji.)

Bānnyā hāzi cselédekkel mindég úgy, mind emberekkel.

Testvérédēt szívből szerezs, a szép ēggyességēt kerezsd. — (Nem, nem tutta eszt sēnki, csak Mātē Bālint tutta eszt. — Mēg én. — Biztosan jó tanuló volt Julcsa néni, szorgalmas. — Kāptām is minden nāp terenyest. — Nem āzér, hod nem tuttam. — huncút vótām. — Á többinek nem hattām békēt. — Áki nem tutta, hāt osztan pūfōltem.)

Kivālt vīggyās kizsdedekre, nē tānizsd ōket vétēkre!

Csūfsāgot vénegből nē tégy, hogy āzér büntetést nē vīgý!

Gyermēk, te is lāc vénségēt, atyād nézd és tisztességēt.

Dolgozzāl, tānūý serényen, jó kedvel, nem tūnyās kényyel.

Hā tānūlās nem ōrpendēs, mēgbānot, hā vén ōrekséged.

Lekszēbb ōrekségēt vettē, hā okosan nevelkettēl.

Elvōtt jókāt nē fitymājjād, de āzokat mēghālājjād.

Hā nem mondās köszōnetēt, lēz gorombā nevezetēd. . . .

Kōves mindég igāssāgot, gyūlōjyed a házúksāgot.

Hā csak ēccēr házudni mersz, hūdd el, többē nem könnyen nyersz.

Lēgy gyors munkās és hīv szolgā, āz ijjenek jól vān dolgā.

Nē ādd ā rescsegnek testedet, ā sok ālvāsnāk kezedet (?).

Mindēn gonossāk kezete, a remény és szeretet.

Mēgbāntōdol, nē āý bosszút, bēkessēgre enegy . . .

Inkāb jussodból [engedj!?!], mint sēm mássāl pērbe kerūjý.

Csekéjségēr pōrt nē tegyél. . . .

Á rossz embēr vétkēt mēgvezsd, de magūt mind embert szerezs.

Nē csūggyeg mēg ínségēdre. . . .

Erős lēlek lēgyēn benned, nem kēl mindēt szívre vēnnēd.

Mindēn csekéjségēr nē sírý, nagy búban is. . . .

Féjý az elsō vétēktől, irtōzz engedetlenséktől. . . .

Szép koronā és ēkēsség ā tisztān tārtozt szūzesség. . . .

Korān tānūjý embērségēt, itý tālālhāc kedvességēt.

Figyejjetēk ā szép szokāsokrā, tānūý. . . .

Roszn szót hā hāllās māsoktól, el nē tānūld āzokāt.

Irtōsz trāgār ocsmāny szótól, mint keresztény gyālāzótó.

Nē lēty hāt szitkozótó, sēm eskūvb, kāromkótó.

Szīvelld mēk szīves bārātod, jāvādrā vān, tudod, lātod.

Lēty hāt néki szót fogótó, mindēn tiszteletēt ādó.

Kōzōld ōvele dolgotāt, nē rejzsd elōle titkotāt.

Tilalmās ōrōmet kerūlt, szabādozvā el nē . . .

Elmondta Horváth Istvánné, volt szūlēsznō. Magnetofonszalagra 1958 tavaszán vettem föl. Horváthné akkor 82 éves volt. Nem tudta, hogy beszédēt fölvezzük.

KOVÁCS ISTVÁN